

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Timmy Hansson		HOP1
Handledare		
		Antal ord: 12000
Helen Lindberg	Beteckning	Kurskod
	Självständigt arbete magisteruppsats, krigsvetenskap	2UK022
SVERIGES MATERIELFÖRSÖRJNINGSTRATEGI I ETT MÖTE MED VERKLIGHETEN		
Sammanfattning:		
<p>2022 initierade regeringen Sveriges materielförsörjningsstrategi SOU2022:24. Denna materielförsörjningsutredning redovisade strategier och rekommendationer för att stärka Sveriges försörjningssäkerhet av försvarsmateriel på kort och lång sikt. Efter att strategin implementerats har den säkerhetspolitiska kartan ritats om, främst på grund av Ukrainakriget vilket medfört nya säkerhetspolitiska utmaningar. Syftet med denna studie är att undersöka och skapa förståelse hur Sveriges materielförsörjningsstrategi (SOU2022:24) omhändertar de säkerhetspolitiska utmaningar som uppstått till följd av Ukrainakriget. Målet är att identifiera om Sveriges materielförsörjningsstrategi (SOU2022:24) fortfarande är aktuell och relevant eller om det föreligger ett behov att utarbeta en ny strategi. För att analysera hur materielförsörjningsstrategi möter Sveriges säkerhetspolitiska utmaningar använder sig författaren av internationella relationsteorier såsom realism, liberalism och konstruktivism, samt Teeces teori om dynamiska förmågor. Studiens sammanfattande slutsatser är att Sveriges materielförsörjningsstrategi måste balansera nationell suveränitet och egenintresse med internationella samarbeten samtidigt som dynamiska förmågor måste förbättras.</p>		
Nyckelord: Beroendeförhållanden, EU, Försvarsindustri, Försörjningssäkerhet, Internationella relationer, Materielförsörjning, Nato, Ukrainakriget.		

Innehåll

1. INLEDNING	3
1.1. PROBLEMFÖRMULERING	4
1.2. SYFTE	5
1.3. FRÅGESTÄLLNING	5
1.4. AVGRÄNSNING	5
2. TIDIGARE FORSKNING	6
3. METOD	11
3.1. FORSKNINGSDSIGN	11
3.2. KVALITATIV INNEHÅLLSANALYS	11
3.3. IDÉANALYS	11
3.4. IDEALTYPSANALYS	11
3.5. INSAMLING AV DATA	12
3.6. KRITIK METODVAL	12
3.7. FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	13
3.8. KÄLLKRITIK	13
4. TEORI	14
4.1. MOTIVERING AV TEORIVAL	14
4.2. INTERNATIONELLA RELATIONER (IR)	14
<i>Realism</i>	14
<i>Liberalism</i>	15
<i>Konstruktivism</i>	16
4.3. DYNAMISKA FÖRMÅGOR	16
4.4. IDEALTYPER AV VALDA TEORIER	17
4.5. FRAMTAGANDE AV ANALYSINSTRUMENT	18
4.6. ANALYSMETOD STEG 1-4	20
4.7. KRITIK MOT VALDA TEORIER	21
5. ANALYS	22
5.1. STEG 1: IDENTIFIERING OCH PRIORITERING AV KAPITEL	22
5.2. STEG 2: TEMATISERING OCH IDEALTYPSANALYS	22
5.3. STEG 3: ANALYSFRÅGOR BESVARAS	26
5.4. STEG 4: SAMMANFATTANDE DISKUSSION	33
5.5. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	35
6. AVSLUTANDE REFLEKTION	37
REFERENSER	40

1. Inledning

I en just nu orolig säkerhetspolitisk omvärld är studiet av staten som sådan och dess förhållande och drivkrafter gentemot andra stater aktuellt att studera. Mellanstatliga samarbeten och allianser är otroligt viktiga, men under Covid-19 och Ukrainakriget har det blivit tydligt att det nationella egenintressen i många fall går före. Således kan det ses som att liberalismens mer främjande syn på mellanstatliga organisationssamarbeten fungerar fram till en viss punkt, där realismens mer fokuserade syn på staternas ständiga maktkamp och egenintresse tar överhand (Gustavsson & Tallberg, 2021). Samtidigt blir konstruktivismens syn på vad som präglar internationella relationer alltmer framträdande. Identiteter, intressen, kulturer, språk och idéer skapar barriärer i de internationella relationerna mellan Europas länder vilket försvårar samarbeten (Gustavsson & Tallberg, 2021). Ukrainakriget har gjort det tydligt att den existerande säkerhetsordningen utmanas och att krig åter blivit ett centralt element som på många sätt påverkar relationerna mellan de europeiska staterna.

Efter Kalla krigets slut förändrades det globala säkerhetspolitiska landskapet från ett bipolärt till ett unipolärt och sedan multipolärt system (Gustavsson & Tallberg, 2021). Detta markerade en period av militär nedrustning i Europa, där länder fokuserade sina resurser på internationella insatser som humanitärt bistånd och kontraterrorism utanför kontinenten (Bergmann & Besch, 2023). Rysslands invasion av Ukraina avslöjade dock att de europeiska länderna saknade tillräcklig militär kapacitet för konventionell krigföring. Ukrainakriget har blivit en katalysator för att öka EU-medlemmarnas försvarsbudgetar, men kriget har också blottlagt strukturella problem inom Europas försvar (Bergmann & Besch, 2023). Den just nu rådande resurskapplöpningen har tvingat många av Europas länder att tömma sina lager på försvarsmateriel, vilket påverkat deras nationella försvarskapacitet. Europas försvarsindustri har kämpat för att möta den plötsliga efterfrågan, vilket lett till långa väntetider och en ökad beroendeställning till den amerikanska försvarsindustrin (Aries et al., 2023) (Tzeremes, 2023).

USA har fortsatt att spela en central roll i Europas säkerhet men eventuella framtida förändringar i USA:s utrikespolitik oroar. Förflyttat fokus till Asien och en mer protektionistisk handelsagenda skapar oro hos EU-medlemsstaterna för ett potentiellt minskat amerikanskt engagemang i Europa. (Ashford et al., 2023). Om detta skulle inträffa skulle Europa behöva stärka sin försvarsförmåga, vilket ställer stora krav på den europeiska försvarsindustrins kapa-

citet (Heisbourg, 2024). USA:s dominerande roll har också haft en hämmande effekt på utvecklingen av en självständig europeisk försvarsindustri. Den amerikanska strategin har delvis varit att förhindra att Europa bygger upp egna militära kapaciteter som skulle kunna konkurrera med USA inom Nato (Ashford et al., 2023). Europeiska unionen (EU) har dessutom inte ställt adekvata krav på sina medlemmar att öka sina försvarsbudgetar och försvarsresurser. EU:s försök att stärka sin försvarsindustri genom initiativ som Europeiska försvarsfonden (EDF) har därtill gått alldeles för långsamt (Cook, 2023).

1.1. Problemformulering

Det säkerhetspolitiska läget i Sverige har förändrats drastiskt genom Ukrainakriget och Natomedlemskapet. Sverige har likt många andra länder valt att stödja Ukraina genom att skänka stora mängder försvarsmateriel vilket påverkat den egna försörjningssäkerheten av vapen och ammunition. Det har blivit tydligt att även Sverige lider av tomma förråd som behöver återfyllas (Andersson 2023). Sverige har inlett samarbeten både inom EU och tillsammans med de andra nordiska länderna för att utveckla och anskaffa försvarsmateriel. Alliansfriheten har ersatts med nya krav från Nato på försörjningssäkerhet och interoperabilitet, vilket är något helt nytt för Sverige då tidigare försvarssamarbeten inte innehållit gemensamt bindande skyldigheter (Westberg 2023). Detta väcker frågor avseende hur en småstat som Sverige säkerställer en hållbar och självständig försvarsmaterieförsörjning samt bidrar till alliansens gemensamma försvarsförmåga. Sverige har likt många andra länder i Europa valt att möta sina omedelbara behov genom att anskaffa försvarsmateriel från amerikanska företag, vilket på sikt kan göra det svårare för den inhemska och europeiska försvarsindustrin att komma på fötter igen (Heisbourg, 2024).

Under våren 2022 precis när Ukrainakriget påbörjades och innan Natomedlemskapet initierades, gav regeringen ut sin materieförsörjningsstrategi (SOU2022:24). Utredningen redovisar strategier och rekommendationer för att stärka Sveriges försörjningssäkerhet av försvarsmateriel (SOU2022:24). Denna gavs således ut innan Sverige började skänka försvarsmateriel till Ukraina och blev medlem i Nato.

Problemet som föreliggande studie adresserar, är Sveriges utmaningar med att säkerställa en hållbar och självständig försvarsmaterieförsörjning. Det i en tid av ökad säkerhetspolitisk osäkerhet, där landet samtidigt har blivit mer beroende av externa aktörer, särskilt den amerikanska försvarsindustrin. Detta problem är aktuellt då Sverige är en del av rådande resurs-

kapplöpning avseende försvarsmateriel och nyligen blivit Natomedlem, vilket renderat i nya krav på försörjningssäkerhet och interoperabilitet. Dessutom kommer landet sannolikt påverkas av den potentiella minskningen av USA:s militära närvaro och engagemang i Europa. Sveriges materielförsörjningsstrategi (SOU2022:24) aktualitet och relevans måste undersökas för att skapa förståelse för om den i tillräcklig utsträckning omhändertar dessa nya säkerhetsutmaningar.

1.2. Syfte

Syftet med föreliggande studie är att genom en idealtypsanalys undersöka och skapa förståelse för hur Sveriges materielförsörjningsstrategi (SOU2022:24) omhändertar de säkerhetspolitiska utmaningarna som uppstått till följd av Ukrainakriget, Sveriges Natomedlemskap och det ökade beroendet av externa aktörer.

1.3. Frågeställning

Hur väl omhändertar och reflekterar regeringens Materielförsörjningsstrategi (SOU2022:24) över de utmaningar som uppstått till följd av det förändrade säkerhetspolitiska omvärldsläget? *(Ukrainakriget, Natomedlemskapet och beroendet till externa aktörer)*

Delfrågor;

- Hur balanserar SOU2022:24 statens säkerhet och suveränitet med behovet av internationella samarbeten?
- Hur omhändertar SOU2022:24 beroendet av externa aktörer samtidigt som den bevarar statens självständighet?
- I vilken omfattning omhändertar och anpassas SOU2022:24 efter internationella normer och Sveriges identitet?
- Hur väl omhändertar SOU2022:24 statens förmåga att identifiera hot, tillvarata möjligheter och omstrukturera sina resurser för att anpassas till att möta nya säkerhetspolitiska utmaningar enligt Teeces dynamiska förmågor?

1.4. Avgränsning

Studien och analysen avgränsas till att undersöka regeringens materielförsörjningsstrategi SOU2022:24 och hur denna omhändertar Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska utmaningar i skenet av Ukrainakriget, Natomedlemskapet och det ökade beroendet av internationella aktörer, särskilt EU, Nato och USA.

2. Tidigare forskning

Studiet av internationella relationer (IR)

Studier som diskuterar realism, liberalism och konstruktivism presenterar betydelsefulla bidrag för att öka förståelsen för hur stater hanterar säkerhet och samarbete på den internationella arenan. I boken *Internationella relationer* (Bjereld, Ekengren, Lilja, 2015) diskuterar författarna hur olika teoretiska perspektiv tillsammans kan användas för att belysa orsakerna bakom Syrienkonfliktens utbrott och varför den har varit så svår att lösa. Realismens lins nyttjas för att förklara statens intressesfär för säkerhet i kombinationen med den regionala maktkampen om oljan. Liberalismen används för att syna de inneboende förhållandena i Syrien, präglade av att vara en diktatur utan anknytning till globala ekonomiska nätverk eller institutioner. Genom den konstruktivistiska ansatsen söker författarna förklara utdragenheten med konflikten som en följd av en kamp mellan identiteter grundade i både religion, sociala aspekter och ekonomiska förhållanden (Esaiasson et al., 2017, 42).

Choi (2015) undersöker vidare inom samma IR-teoretiska debatt. Han inordnar realism och liberalism under samma paraply, rationalism. Denna betonar att aktörer, såsom stater, agerar rationellt för att maximera sitt egenintresse (Choi 2015). Aktörerna ser till vilka medel (resurser, handlingar, strategier) som är nödvändiga för att uppnå ett specifikt mål. Konstruktivismen betonar att socialt skapade normer och identiteter snarare är det som driver aktörers intressen och beteenden (Choi 2015). Choi (2015) menar på att dessa två perspektiv inte ska ses som konkurrerande utan snarare att de kan komplettera varandra. Artikeln tar upp de begränsningar som finns inom rationalismen avseende att kunna förklara sociala handlingar grundade i emotionella, ideologiska eller moraliska faktorer (Choi, 2015). Konstruktivismen framställs som ett omfångsrikare perspektiv då den fångar alla dessa faktorer. Dock kan den inte fullt ut ersätta rationalismen eftersom ett starkt egenintresse kan gå före normer och identiteter (Choi, 2015). Choi (2015) anser att rationalismens fokus på teoretisk enkelhet göra att den i vissa fall inte är möjlig att nyttja som förklaringsmodell i internationella frågor av mer komplicerad art.

I det aktuella fallet med Ukrainakriget, undersöker Knudsen (2022) i sin artikel de överraskningarna och missförstånden som omgärdade Rysslands invasion 2022. Han kritiserar den nyrealistiska tolkningen av internationell politik. Knudsen (2022) ifrågasätter nyrealismens fokus på stormakter samt dess avsaknad av analys av småstaters interna förhållanden. Hans studie är betydelsefull för att förstå Sveriges roll som småstat i ett alltmer polariserat internationellt system (Knudsen, 2022). Ur ett svenskt perspektiv finns en artikel av Gyllensporre (2016)

där han analyserar den svenska säkerhetspolitiska utvecklingen. I artikeln argumenterar han för att den svenska säkerhetspolitiken bör studeras utifrån ett realistiskt perspektiv. I det nu rådande oförutsägbara säkerhetspolitiska klimatet tenderar staterna att agera mer på ett sätt som stödjer den realistiska teorin än de liberala eller konstruktivistiska (Gyllensporre, 2016).

Sveriges säkerhetspolitiska utmaningar som småstat

Michalski, Brommesson och Ekengren (2024) söker i sin studie skapa förståelse för komplexiteten i Sveriges säkerhetspolitiska skiftningar i ljuset av Natoansökan. Studien undersöker hur små nationer som Sverige och Finland tvingats omprövat sina utrikespolitiska roller som en följd av förändringar i den globala säkerhetssituationen och ansökan till Nato 2022. Studien har fokuserat på hur småstaten navigerar i en omvärld som just präglas av en försvagad internationell ordning, i vilken traditionella normer och regler för det internationella samspelet utmanas av Ryssland och Kina (Michalski et al., 2024).

Utifrån studien konstaterar författarna att Finland genomförde en konsensusdriven rollförändring, medan Sveriges visade på oenighet och en mer komplex övergång där sammanhållningen var svagare (Michalski et al., 2024). Sveriges långa tradition av neutralitet och internationell aktivism, där mycket vikt lagts på att vara en normativ deltagare i internationella relationer, gav en mer komplex och långdragen ansökningsprocess till Nato (Michalski et al., 2024).

Det ger uppslag till en användbar bakgrund för förståelsen och analysen av komplexiteten av framtagandet av SOU 2022:24.

EU och europeiska samarbeten och relationer

Håkansson (2021) har undersökt den Europeiska kommissionens ökande inflytande inom EU med fokus på säkerhets- och försvarspolitik, där tyngdpunkten ligger på Europeiska försvarsfonden (EDF). I studien lyfts EDF fram som något positivt som EU kan nyttja som ett verktyg att använda för att påverka forskning och utveckling samt industriellt samarbete mellan medlemsstaterna inom försvarssektorn. För EU är det något nytt då försvarsfrågor tidigare inte hanterats centralt från unionen utan traditionellt hanterats nationellt. I studien beskrivs också en institutionell förändring där EU med stöd av EDF tar en mer central och aktiv roll inom ramen för säkerhets- och försvarsfrågor (Håkansson 2021). Ett av studiens centrala teman handlar om hur EDF ska bidra till att minska beroendet av externa aktörer, däribland USA för att stärka den europeiska försvarsindustrin (Håkansson 2021).

Hur och om EU kan driva vidare sina initiativ studeras av Biscop (2024). I sin studie undersöker han om den ryska invasionen av Ukraina och de europeiska försvarsinitiativen och samarbeten som följt gett någon faktiskt förändring av försvarspolitikerna i Europa (Biscop, 2024). Studien påvisar att trots ökade försvarsanslag/utgifter, politiska tillkännagivanden och nya samarbeten har Europa ännu inte lyckats genomföra de genomgripande förändringar som är nödvändiga för att garantera en stark och självständig försvarskapacitet inom regionen (Biscop, 2024). Han menar på att EU alldeles för ofta tillkännager nya politiska initiativ som väldigt ofta rinner ut i sanden eftersom ingen driver eller tar ledarrollen (Biscop 2024).

Den europeiska försvarsindustrins roll och samarbetssvårigheter

Den europeiska försvarsindustrins utmaningar som en följd av Ukrainakriget och ökad säkerhetspolitisk oro studeras av Aries, Giegerich, & Lawrenson (2023). I studien analyseras hur den industriella basen hos den europeiska försvarsindustrin påverkats av de senaste decenniernas nedrustning och nedprioritering. Det har renderat i omfattande sårbarhet i kapacitet avseende försörjningskedjor och produktion. Författarna ser utmaningen för Europa att fortsätta stödja Ukraina och att samtidigt återuppbygga sina egna styrkor (Aries et al., 2023). Således behöver Europas försvarsindustri genomföra omfattande investeringar för att möta nuvarande och framtida utmaningar. Europeiska samarbeten kan vara en lösning men samtidigt ökar nationella intressen och viljan till suveränitet vilket kan skapa ett motsatsförhållande (Aries et al., 2023).

Tzeremes (2023) genomför i sin studie en jämförelse av försäljningsresultaten hos europeiska försvarsindustrier som påvisar skillnader i hur olika europeiska försvarsindustrier lyckas med sina försäljningar. Faktorer såsom företagets storlek, marknadsposition och dess förmåga att anpassa sig till en snabbt förändrad marknad och omvärld ses som tydliga värden (Tzeremes, 2023). Artikeln visar på att Ukrainakriget lett till ökade försvarsutgifter och samordning inom EU mot en gemensam säkerhets- och försvarspolitik. EU har gjort omfattande försök för att utveckla det europeiska försvarets industriella- och tekniska bas (EDTIB) (Tzeremes, 2023). Trots framstegen står Europa och EU inför utmaningar, redan under Covidpandemin visade det sig att Europa var splittrat och fragmenterat. Försvarsindustrin står inför likande utmaningar där nationella gränser skapat ovilja till samarbeten och resursdelning, egna särlösningar, och brist på interoperabilitet (Tzeremes, 2023). Dessa splittringar och friktioner hindrar Europas försvarsföretag att skapa nödvändig konkurrens med externa aktörer såsom ameri-

kanska försvarsindustrin. Studien visar på att amerikanska försvarsindustrin dominerar den globala försäljningen av försvarsmateriel (Tzeremes, 2023).

USA:s framtida roll och inflytande i Europas försvar

I en vetenskaplig artikel författad av Heisbourg (2024) undersöks Europas utmaningar om USA minskar sitt engagemang i europeisk säkerhetspolitik. Heisbourg (2024) argumenterar för att Europa måste planera för att i framtiden inte erhålla samma militära stöd från USA. Därför måste Europa öka försvarsutgifterna, förbättra sin försvarskapacitet och stärka det europeiska samarbetet mellan nationerna för att kunna agera självständigt (Heisbourg, 2024). Anledningen till minskad amerikansk närvaro i Europa menar han beror på ökade geopolitiska spänningar där framför allt Asien sticker ut. Dessutom ser han också ett förändrat politiskt klimat i USA där en dragnings mot mer isolationistiska tankar kan skönjas (Heisbourg, 2024). Han menar på att Europas allt starkare beroende av USA är ohållbart i längden och att regionen måste börja ta ansvar för sitt försvar. För det krävs en politisk vilja och ett enat Europa. (Heisbourg, 2024).

I likhet med Heisbourg diskuterar Rhodes (2024) Europas utmaningar med ett minskat amerikanskt engagemang i Europa. Europas säkerhetsstrategi har sedan andra världskriget präglats av ett beroende till USA. Nu har detta beroende blivit ifrågasatt som en följd av förändringar i USA:s utrikes- och säkerhetspolitik där det föreligger andra globala prioriteringar (Rhodes, 2024). Rhodes flaggar också för att det finns risker med att vara beroende av den amerikanska försvarsindustrin. Han trycker på att Europa måste förstärka och återta den industriella basen för att bli mer självständiga (Rhodes, 2024).

Studier som åskådliggör USA:s framtida roll i Europas säkerhet, såsom Heisbourg (2024) och Rhodes (2024), är väsentliga för att förstå de långsiktiga utmaningarna som Sverige står inför angående beroendet av externa aktörer.

Sammanfattning forskningsöversikt

Forskningsöversikten åskådliggör hur realism, liberalism och konstruktivism inom internationella relationer nyttjas för att analysera staters strategiska handlande i en föränderlig säkerhetspolitisk miljö. Forskningen belyser också hur småstater som Sverige måste balansera behovet av försörjningssäkerhet med ett beroende av externa aktörer. Samtidigt påvisas utmaningarna inom EU, där ökade försvarsutgifter och nationella intressen kan försvåra samarbeten och självständighet inom internationella försvarssektorn. Studierna visar också på hur

stater behöver anpassa sig till nya säkerhetspolitiska hot genom att tyda omvärldsläget, hantera uppkomna kriser och anpassa sina materiella resurser för att bemöta förändrade förutsättningar.

3. Metod

3.1. Forskningsdesign

Denna studie genomförs som en kvalitativ innehållslig idéanalys (Bergström & Boréus 2012, s.146) där idealtyp nyttas som ett analysverktyg. Dessa metodologiska val kan möjliggöra en djupare analys av regeringens materielförsörjningsstrategi (SOU2022:24) och på ett strukturerat sätt plocka isär texten för att sedan sätta ihop den. Det är en teorikonsumerande studie (Esaiasson et al., 2017, 42), som i grunden är förklarande eftersom den utifrån idealtyper söker analysera och förstå varför SOU2022:24 ser ut som den gör samt vilka bakomliggande omständigheter som influerat materielförsörjningsstrategins utformning. Studien analyserar och tolkar varför vissa teoretiska IR-perspektiv dominerar och hur dynamiska förmågor spelar in (Esaiasson et al., 2017, 27-28).

3.2. Kvalitativ innehållsanalys

Valet av kvalitativ innehållsanalys ligger i att författaren vill förstå textens djupare mening och kontext, snarare än att kvantifiera innehållet i den (Bryman 2018 s.61). Ett kvalitativt angreppssätt möjliggör en mer mångsidig tolkning av hur de ideologiska och politiska idéerna i texten är utformade och omhändertagna. Författaren vill analysera SOU2022:24 i förhållande till den kontext där den togs fram då denna sannolikt ger en utförligare helhetsbild. Det är i linje med Justesen & Mik-Meyer (2013) som beskriver det väsentliga i att framställa fenomenet i sin specifika kontext och därefter ge en tolkning som ökar förståelsen av det. Genom att nyttja det synsättet kan studien inte bara undersöka dokumentets uttryckliga innehåll utan även se hur det har influerats av och hänger ihop med det rådande omvärldsläget.

3.3. Idéanalys

Idéanalys är en särskild form av innehållsanalys som inriktas på att urskilja och analysera de idéer och tankestrukturer som finns i textmaterialet (Bergström & Boréus 2012 s.139-146). I föreliggande studie är syftet med idéanalysen är att undersöka förekomsten av idéer från de teoretiska perspektiven realism, liberalism och konstruktivism samt hur de reflekteras i SOU2022:24 (Bergström & Boréus 2012 s.146).

3.4. Idealtypsanalys

Idealtyper, hämtade från teorierna realism, liberalism, konstruktivism och dynamiska förmågor, används för att skapa en ram för analysen. Dessa idealtyper representerar förenklade versioner av de teoretiska perspektiven och är ett väl fungerande verktyg för att strukturera

och analysera hur olika teoretiska infallsvinklar belyses i texten (Bergström & Boréus 2018, s.150). Idealtypsanalysen gör det möjligt för författaren att systematiskt analysera och jämföra empirin (SOU2022:24) mot dessa teoretiska perspektiv. Weber beskriver idealtypen som ett analytiskt verktyg som hjälper till att frambringa vissa drag som sedan kan stödja i att frambringa förklaringar (Bergström & Boréus 2018, s.150). Då tolkningarna av IR-teorierna är omfattande och vida gör idealtypsanalysen det möjligt att cementera ett antal begrepp som är utmärkande för respektive teori. Det ger författaren en möjlighet att finna de divergerande gradskillnaderna som karakteriserar respektive teori som hjälper till i studiet av det aktuella fenomenet (Esaiasson et al., 2017, 140). Det är viktigt att notera att idealtyperna inte syftar till att återspegla verkligheten direkt, utan snarare belyser betydelsefulla drag hos det fenomen som analyseras (Esaiasson et al., 2017, 140). Bergström & Boréus (2018) beskriver det som att studie görs utifrån huruvida empirins verklighet sammanfaller med det teoretiska idealet. Att jämföra verkligheten med idealtyperna kan öka möjligheten för studien att ge en bredare förståelse för de ideologiska och säkerhetspolitiska spänningarna och huruvida SOU2022:24 omhändertar detta. Idealtypsanalysen hjälper till att bryta ner text och kategorisera denna för att i slutändan få stöd i att besvara forskningsfrågan (Esaiasson et al., 2017, 211-212).

3.5. Insamling av data

Text/litteraturstudier har genomförts av sekundärkällor bestående av vetenskapliga artiklar och Sveriges materielförsörjningsstrategi SOU2022:24. Innehållet har frambringats genom noggrann och fördjupad inläsning av hela/delar av textmaterialet (Esaiasson et al., 2017, 211-212). De vetenskapliga artiklarna och teorierna har utgjort ett stöd för att bringa reda samt skapa mening i SOU2022:24 och hjälpt till att lyfta fram teman som bör belysas (Bryman 2018). Esaiasson et al., (2017) uttrycker det som att mening blir till utifrån det skrivna eller talade språket som lämnar spår efter sig i text som sedan kan få mening genom att studeras genom textanalys. Empirins framtagna teman och kategorier har sedan analyserats med stöd av teorier rörande internationella relationer samt dynamiska förmågor. Utifrån analysens slutsatser kan sedan den avslutande diskussionen med sammanfattande slutsatser genomföras.

3.6. Kritik metodval

Idealtypsanalysen har sina begränsningar och resultatet ska tolkas därefter. Idealtyperna utgör urtyper av dessa teorier som egentligen är ganska breda i sin natur, de företräder förenklade modeller av verkligheten. Därför ska inte resultatet tolkas som rena sanningar, utan som en

strukturerad analys baserad på de utvalda teoretiska perspektiven och författarens subjektiva tolkning av dem (Esaiasson et al., 2017, s141).

Författarens val att välja ut delar ur materielförsörjningsstrategin skulle kunna ses påverka förståelsen av den kontextuella helheten. Det löses genom övergripande genomläsning av samtliga kapitel eftersom avsnitt ur en text måste förstås och tolkas ur texten som helhet (Bergström & Boréus 2012, 31).

3.7. Forskningsetiska överväganden

Det är väsentligt att i sin forskning vara tydlig med hur offentliga dokument, såsom SOU2022:24 hanteras och analyseras. Metoden behöver såldes vara transparent med en röd tråd om hur, vad och varför vi gör saker. Genom att tydliggöra hur teorierna operationaliserats och sedan nyttjas i analysen möjliggör det en spårbarhet som kan undersökas av andra forskare. Det är också synnerligen viktigt att visa respekt för tidigare forskning. Detta görs genom att i studien på ett korrekt sätt lyfta fram tidigare forskning i syfte att ge dess forskare erkännande.

I forskningen finns det en risk för att påverkas av sin bias och sina egna förutfattade meningar. Genom att vara medveten om sin förförståelse kan detta motverkas. Genom att vara reflexiv reflekterar författaren över sina egna förutsättningar, fördomar och begränsningar i analysprocessen (Bryman s.471). Förmågan till att vara reflexiv och transparent förstärker också studiens vetenskaplighet (Esaiasson et al., 2017, s.228).

3.8. Källkritik

SOU2022:24 är ett dokument som baseras på en utredning beställd av dåvarande regering. Såldes behöver författaren vara källkritisk i vilken kontext dessa dokumentet har framställts och vilka politiska eller institutionella intressen som kan ha influerat innehållet. SOU2022:24 kan bedömas som välgrundad utifrån dess omfattning, både utrednings- och underlagsmässigt. Dessutom har väsentliga experter och aktörer från olika partier, områden och sektorer bidragit, vilket stärker dess trovärdighet.

4. Teori

4.1. Motivering av teorival

Internationella relationsteorierna realism, liberalism och konstruktivism kan alla tre på ett omfångsrikt sätt stödja i att öka förståelsen för hur stater hanterar säkerhet och samarbete på den internationella arenan. Dynamiska förmågor baserat på Teeces teori (2007) kan stödja i förståelsen för hur staterna kan planera, hantera och anpassa sig till snabba förändringar. Genom att använda internationella relationsteorierna och dynamiska förmågor undersöker denna studie SOU2022:24:s strategiska vägval och om den hanterar dagens säkerhetspolitiska utmaningar.

4.2. Internationella relationer (IR)

Vid studier av internationella relationer sökes förklaringar och förståelse för händelser och skeenden på det internationella planet (Gustavsson & Tallberg, 2021). IR-studier söker finna roten till en konflikt eller ett samarbete, hur makt och resurser delas upp, betydelse av regler och normer samt institutioner och bildandet av nationella identiteter (Gustavsson & Tallberg, 2021).

Realism

Realismen ser makt som navet i internationella relationer, med fokus på stater som de fundamentala aktörerna (Gustavsson & Tallberg, 2021). Den moderna realismen har till stor del formats av Hans J. Morgenthau (1948) sex principer, vilka fortfarande utgör dess kärna. Denna studie har valt att tolka realismen utifrån dessa principer, med förbehåll att realismen har och kan tolkas på andra sätt.

I sin *första princip* menar Morgenthau (2006) på att politik och samhälle styrs av objektiva lagar grundade på människans natur. Det betyder att politik och internationella relationer inte är slumpmässiga utan följer universella lagar (Morgenthau, 2006). I sin *andra principen* hävdar han att staters handlande drivs av intresse, vilket kan beskrivas som en strävan efter makt. Stater agerar för att bevara eller öka sitt nationella intresse (Gustavsson & Tallberg, 2021 s.68).

I *den tredje principen* framhåller han att intresse och makt är tätt sammanlänkade och en universell företeelse (Morgenthau, 2006). Makt handlar om att kontrollera andra aktörer, och stater strävar efter att bevara eller utöka sin makt (Gustavsson & Tallberg, 2021). I *den fjärde principen* menar han på att en stat ideligen måste balansera moraliska överväganden gentemot krav på nationell säkerhet och makt (Morgenthau, 2006 s.8-9). I *den femte principen* framhål-

ler Morgenthau att moral inte är universell, och politiska ledare måste väga moraliska överväganden med att skydda statens intressen (Morgenthau, 2006, s.10).

I den *sista principen* menar han på att politik är ett självständigt område som bör tolkas ifrån sina egna specifika lagar och förhållanden (Morgenthau, 2006, s.11-12).

Genom realismens fokus på makt och egenintresse kan Sveriges materielförsörjningsstrategi analyseras ur ett säkerhets- och självständighetsperspektiv. Realismens syn på staten som en rationell aktör i en osäker internationell miljö kan bidra till ökad förståelse för Sveriges vägval i SOU2022:24.

Liberalism

Immanuel Kants tankar från 1700-talet om att internationell fred nås via individens inre frihet och yttre samarbete är fortfarande en grundbult inom liberalismen. Detta perspektiv på IR tar utgångspunkt i att staten och individen är rationella och kan styra sina förbindelser för att tillsammans effektivisera och öka sitt samarbete. Liberalismens syn på IR bygger i grunden på ett antal teoretiska resonemang där ursprunget kan härledas till politisk filosofi (Gustavsson & Tallberg, 2021). Genom samsyn och samarbeten menar liberalismen att fred, frihet och tillväxt kan skapas och bibehållas utan militära medel (Gustavsson & Tallberg, 2021). Liberalismen kan utifrån ett normativt perspektiv sägas vara idealistisk i syn på universellt samförstånd och förenade intressen. Stor vikt läggs på att ömsesidiga samarbeten (interpendens) kan skapa global fred och säkerhet. Liberalismen trycker på att andra intressenter utöver staten har inverkan på internationella relationer såsom nationella intressegrupper, globala aktörer och organisationer (Gustavsson & Tallberg, 2021).

Det finns en samsyn inom den liberala teorin att sträva efter en demokratisk välfungerande och organiserad stat eller styrelse som på bästa sätt skapar ordning och rättvisa för individen (Gustavsson & Tallberg, 2021). Fokuset ligger på aktören och intressen, att det politiska rummet inte är uppdelat mellan inrikes och internationellt samt att slutligen ha viljan till att motverka konflikter genom att inrätta organ (Gustavsson & Tallberg, 2021). Infallsvinklar från denna teori främjar analysen genom att kunna visa på hur Sverige, genom sitt samarbete med andra europeiska länder kan söka säkerhet genom kollektiva försvars- och ekonomiska samarbeten.

Konstruktivism

Efter Kalla krigets slut har konstruktivismen tankar fått ett allt större utrymme kring IR (Gustavsson & Tallberg, 2021). Med Berlinmurens fall och Sovjetunionens upplösning ville konstruktivismen visa på att den tidigare rationella realismen och liberalismens tankar inte fungerade som förklaringsmodell inom IR (Gustavsson & Tallberg, 2021). Konstruktivismen grundar sig på att immateriella fenomen såsom identiteter, intressen, kulturer, språk och idéer är sociala konstruktioner som påverkar IR (Gustavsson & Tallberg, 2021). Beroende på situation och kontext kommer samspelet mellan människor att variera baserat på olikheter hos dessa fenomen (Gustavsson & Tallberg, 2021). Dessa kan ej förutsägas då statens intressen eller politik kan förändras över tid eller i olika sammanhang.

Om det var Max Weber som la den filosofiska grunden för konstruktivismen så var det Nicholas Onuf (1989) som lanserade termen "konstruktivism" inom IR (Gustavsson & Tallberg, 2021 s.126). I sin bok beskriver Onuf världen som socialt konstruerad via språk, regler och normer. Ord genererar världar vilket visar att hur vi talar om och begriper internationella relationer utformar den globala verkligheten (Gustavsson & Tallberg, 2021 s.126).

Konstruktivismens perspektiv på immateriella företeelser ger ytterligare en dimension till analysen av SOU2022:24. Den hjälper studien att analysera hur Sveriges materielförsörjningsstrategin inte bara formas av materiella faktorer, utan också av historiska skeenden, nationella identitet och internationella normer och regler.

4.3. Dynamiska förmågor

Den sista teorin denna studie valt baseras på *David J. Teece (2007)* och hans synsätt som bygger på att dynamiska förmågor leder till bestående konkurrensfördelar om de baseras på ett antal aktiviteter som gemensamt samverkar. Dessa aktiviteter är förmåga att identifiera möjligheter och hot, handla och tillvarata uppkomna möjligheter samt att kunna handskas med uppkomna faror och förändring (Teece, 2007). Dessa aktiviteter beskrivs med de centrala begreppen sensing (identifiera hot och möjligheter), seizing (snabbt agera på dem), och reconfiguring (omstrukturera resurser för att möta nya utmaningar) (Teece 2007). I kontexten av SOU2022:24 nyttjas teorin för att analysera hur väl den förbereder Sverige inför nya säkerhetspolitiska utmaningar. Teece (2007) menar att de organisationer som har förmågan att anpassa sig till förändringar kommer ha störst chans till överlevnad och framgång. Det visar på dynamiska förmågors användbarhet i en oförutsägbar global miljö.

Denna teori kan öka förståelse för hur SOU2022:24 hanterar frågor om Sveriges långsiktiga materielförsörjningsstrategi i en dynamisk och snabbföränderlig omvärld.

4.4. Idealtyper av valda teorier

Utifrån valda teorier redovisas de karaktäristiska idealtyper som ska stödja studien i framtagandet av analysverktyget.

Realismen: (Gustavsson & Tallberg, 2021 s.65-69).

Statens dominans: Understryker att staten är den centrala aktören i internationella relationer och att den främst handlar utifrån egen vinning, särskilt för säkerhet och överlevnad.

Anarki: Utgår från att det internationella systemet i grunden är anarkistiskt. Det betyder att det saknas en övergripande auktoritet som kan reglera staternas handlande.

Maktbalans: Maktbalans ses som ett nödvändigt medel för att avvärja konflikter och bibehålla stabilitet och trygghet. Stater söker att maximera sin makt för att trygga sin säkerhet.

Rationellt agerande: Staternas beslut är rationella och motiverade i en kalkyl för att maximera sin säkerhet och makt i en osäker och konkurrensutsatt internationell miljö.

Säkerhetsdilemma: Mer makt och upprustning för en stat är större osäkerhet för en annan stat.

Dynamiska förmågor realismen (Teece 2007)

Sensing: Identifiera hot och förändringar i maktbalansen som kan hota statens säkerhet.

Seizing: Snabb mobilisering av militära resurser för att möta säkerhetsutmaningar.

Reconfiguring: Omstrukturera försvarsresurser för att bibehålla säkerhet och maktbalans.

Liberalismen. (Gustavsson & Tallberg, 2021 s.83-93)

Internationella samarbeten och institutioner: Betonar vikten av internationellt samarbete via institutioner som kan minska osäkerheten och gagna en fredligare omvärld.

Ömsesidiga beroenden (interpendens): Ekonomiska sammanlutningar och handel mellan stater ses som ett verktyg för att minska risken för krig. Krig skapar en friktion gentemot de ekonomiska fördelarna.

Demokrati: Inom liberalismen ses demokratin som ett tecken på fred. Liberalismen argumenterar för att demokratiska stater är mindre benägna att gå i krig med varandra eftersom de delar värderingar.

Individen i centrum: En central del inom liberalismen är skyddet av individens rättigheter och friheter för att skapa en rättvis och stabil internationell ordning.

Dynamiska förmågor liberalism (Teece 2007)

Sensing: Identifiera möjligheter för internationellt samarbete och integration.

Seizing: Utveckla och stärka internationella samarbeten för ökad säkerhet.

Reconfiguring: Anpassa ekonomiska och politiska strategier för att dra nytta av global interdependens (ömsesidiga beroenden).

Konstruktivismen:(Gustavsson & Tallberg, 2021 121-124)

Verkligheten är socialt konstruerad: Konstruktivismen anser att IR utformas av det sociala samspelet där idéer, normer och identiteter spelar en väsentlig roll. Staten agerar snarare utifrån immateriella intressen än materiella.

Identitet och intressen: Staters identiteter och intressen är inte förutbestämda utan utvecklas genom växelverkan med andra stater och aktörer.

Normer och regler: Normer och regler är utgör basen i utformningen av staters handlande. De skapas och vidmakthålls genom sociala interaktioner och bestämmer vad som bedöms vara lämpligt agerande i internationella sammanhang.

Förändringsbenägenhet och kontextberoende: IR är dynamiska och i ständig förändring baserat på i vilken riktning normer och identiteter utvecklas. Den internationella ordningen formas av staters sammanvägda uppfattningar.

Diskursernas betydelse: Diskurser, det vill säga hur vi talar om och förstår världen ses som något centralt inom konstruktivismen för att forma verkligheten i IR. Språk och symboler influerar vad som upplevs som tänkbart och legalt inom internationell politik.

Dynamiska förmågor konstruktivism (Teece 2007)

Sensing: Identifiera förändringar i internationella normer och identiteter.

Seizing: Anpassa och forma diskurser för att främja statens egenintresse.

Reconfiguring: Förändra och anpassa identiteter och strategier utefter nya normer.

4.5. Framtagande av analysinstrument

Utifrån nämnda teorier skapas en analysmodell, baserat på dessa idealtyper och dynamiska förmågor. Teorierna tillsammans med forskningsfrågorna kommer tillsammans att operationaliseras till ett analysverktyg som nyttjas som ett filter gentemot empirin. Genom att identifiera, förtydliga och operationalisera de centrala teoretiska begreppen inom varje teori kan indikatorer som stödjer analysen av hur SOU2022:24 omhändertar säkerhetspolitiska utmaningar frambringas (Esaiasson et al., 2017, s.37). Denna operationalisering kan sedan stödja i att

påvisa och förklarar hur materielförsörjningsstrategin reflekterar de olika teoretiska perspektiven (Esaiasson et al., 2017, s.37, 140).

Dessa karaktäristiska centrala begrepp har valts för att belysa hur SOU2022:24 omhändertar Sveriges nya säkerhetsutmaningar.

Teoretiska begrepp

Realism: *Maktbalans, statens suveränitet, säkerhet*

Liberalism: *Internationellt samarbete och institutioner, interdependens, demokrati*

Konstruktivism: *Normer och identiteter, socialt konstruerad, språk, intressen.*

Dynamiska Förmågor: *Sensing (identifiera), Seizing (flexibilitet), Reconfiguring (omstrukturerad/anpassa).*

Analysfrågor

Analysfrågorna hjälper oss att ställa frågor till det empiriska materialet (Esaiasson et al., 2017, 213-214). Den centrala forskningsfrågans delfrågor utgör analysfrågor som hjälper oss i analysen av empirin.

1. *Hur balanserar SOU2022:24 statens säkerhet och suveränitet med behovet av internationella samarbeten?*

- Frågan syftar till att analysera hur strategin kombinerar statens suveräna säkerhetsbehov med nödvändigt internationellt samarbete.

2. *Hur omhändertar SOU2022:24 beroendet av externa aktörer samtidigt som den bevarar statens självständighet?*

- Frågan syftar till att analysera hur SOU2022:24 balanserar mellan beroende och självständighet.

3. *I vilken omfattning omhändertar och anpassas SOU2022:24 efter internationella normer och Sveriges identitet?*

- Frågan syftar till att förstå hur väl SOU2022:24 speglar internationella normer och om den stämmer överens med Sveriges självbild och säkerhetspolitiska identitet.

4. Hur väl omhändertar SOU2022:24 statens förmåga att identifiera hot, tillvarata på möjligheter och omstrukturera sina resurser för att anpassas till att möta nya säkerhetspolitiska utmaningar enligt Teece's dynamiska förmågor?

- Frågan syftar till att undersöka SOU2022:24:s flexibilitet och anpassningsförmåga för att möta nya säkerhetspolitiska utmaningar.

Teorierna, dess idealtyper med framtagen relevant karaktäristik samt analysfrågorna ligger nu till grund för skapandet av tabell 1. Denna bygger på teoriernas idealtyper och analysfrågorna och ska fungera som ett raster för att systematiskt analysera SOU2022:24. Esaiasson et al., (2017, s.140) beskriver det som att när viljan ligger till att finna gradskillnader så är en framgångsfaktor att söka karaktärisera fenomenets framträdande kännetecken.

Tabell 1: Författarens visualisering av analysverktyg för analysen

Forskningsfråga	Realism	Liberalism	Konstruktivism	Dynamiska förmågor
Fråga 1	Säkerhet och suveränitet genom självständighet och maktbalans.	Samarbete (internationella) för stabilitet och ekonomisk säkerhet.	Normer och identitet påverkar internationellt samarbete.	Identifierar hot och möjligheter för att balansera säkerhet och samarbete.
Fråga 2	Bevarar självständighet, minimerar beroende.	Främjar interdependens och internationella samarbeten.	Beroende och samarbete som social konstruktion. Situation och kontext	Flexibla och dynamiska samarbeten för att omhänderta beroenden.
Fråga 3	Nationella intressen först, normer är sekundära.	Anpassar sig efter internationella normer och institutioner	Normer och identiteter formar och anpassar strategin.	Anpassar resurser och strategier efter internationella normer.
Fråga 4	Anpassar militärkapacitet för nya hot.	Innovation och samarbete för att möta utmaningar.	Omformulerar säkerhetsstrategier genom nya normer och identiteter.	Omstrukturerar resurser för att möta nya säkerhetshot.

4.6. Analysmetod steg 1-4

Studiens analys genomförs i fyra steg där texten först systematiskt tas isär för att sedan sättas ihop.

Steg 1 inleds med en identifiering och prioritering av de kapitel i SOU2022:24 som bedöms vara mest relevanta för studiens problemformulering och forskningsfrågor. En fördjupad analys genomförs sedan av dessa kapitel med stöd av analysverktygets idealtyper (tabell 1).

I steg 2 sker en tematisering och idealtypsanalys. Efter genomläsningen tas textens innehåll isär och analyseras utifrån idealtyperna. Identifierade teman ordnas och kopplas till realism,

liberalism och konstruktivism, med dynamiska förmågor som komplement. Genom denna idealtypsanalys kan specifika teman och mönster i texten identifieras och kopplas till respektive teori och bredare teman kan urskiljas.

I *steg 3* sammanställs resultatet av idealtypsanalysen, och analysfrågorna, tillika forskningsfrågorna besvaras.

I *steg 4* sker sedan en avslutande diskussion och sammanfattning. Analysens resultat sätts i relation till de nya säkerhetspolitiska utmaningarna och slutsatser dras huruvida SOU2022:24 omhändertar dessa utmaningar.

4.7. Kritik mot valda teorier

En av realismens största svagheter är det stora fokuset på statens intresse för makt alltid är det som är överordnat internationella institutioner och det socialt konstruerade (Gustavsson & Tallberg, 2021). I studiet av konflikter menar realismens förespråkare att statens intresse för makt är tidlöst och det enda som förändras är den tekniska utvecklingen (Gustavsson & Tallberg, 2021). Således kan realismen ses som för rationell, nästan stelbent i sin tolkning.

Liberalismen kan snarare ses som för idealistisk. Övertron på internationella samarbeten och gemensamma värden och normer i en värld där alla stater till slut ändå måste se om sitt eget hus (Gustavsson & Tallberg, 2021). Liberalismens perspektiv skulle i skenet av detta enbart fungera i en omvärld där staterna inte är hotade. Kritiken är således att i oroliga tider har institutioner, gemensamma samarbeten samt normativa regler låg eller ingen effekt då stater fokusera på den nationella säkerheten (Gustavsson & Tallberg, 2021). Konstruktivismens försöka att förena det rent rationella, materiella med det socialt konstruerade har fått kritik för att dessa två grenar är oförenliga. Den ena tar utgångspunkt i att världen uppfattas som socialt konstruerad. Den andra ser världen som en realitet utan påverkan av språk och intressen (Gustavsson & Tallberg, 2021). Teorin framhålls också som formad av eklekticism, där kritiker anser att det blandas fritt mellan begrepp och teorier utan en röd tråd (Gustavsson & Tallberg, 2021).

Teeces (2007) teori dynamiska förmågor har fått kritik avseende sin beskrivning av att en organisation med dessa förmågor inarbetade är garanterad varaktiga konkurrensfördelar. Sannolikheten är dock snarare såsom Eisenhart & Martin (2000) påpekar, att det inte alltid innebär att en organisation kan bedömas ha varaktiga konkurrensfördelar. Däremot ökar möjligheten till överlevnad i en ständigt föränderlig omvärld.

5. Analys

5.1. Steg 1: Identifiering och prioritering av kapitel

Utifrån initial genomläsning har författaren tolkat följande kapitel som mest relevanta i förhållande till studiens problemformulering och frågeställningar;

- Kapitel 2: Säkerhetspolitiska och försvarspolitiska utgångspunkter.
- Kapitel 3: Materieförsörjning för det militära försvarets behov.
- Kapitel 9: EU:s påverkan på materieförsörjningen.
- Kapitel 12: Analys av materieförsörjningen.
- Kapitel 13: Materieförsörjningsstrategi för det militära försvaret.

5.2. Steg 2: Tematisering och idealtypsanalys

Efter genomläsning av de prioriterade kapitlen (2, 3, 9, 12, 13) har nedan identifierade teman kunnat skönjas. Dessa korrelerar också mot forsknings- och analysfrågorna samt är kopplat mot någon av teorierna. Det gör att analysen kan kombinera teman och idealtyper i analysen.

- Statens självständighet och säkerhet (Realism).
- Internationella samarbeten och beroende (Liberalism).
- Anpassning till normer och identiteter (Konstruktivism).
- Flexibilitet och dynamiska förmågor (Dynamiska förmågor).

Analys av teman med stöd av idealtyper

1. Statens suveränitet och säkerhet (Realismen):

Det finns tydliga spår av realismens grundsyn i SOU2022:24. Den egna statens suveränitet, säkerhet och självständighet för att kunna agera och handla i en osäker säkerhetspolitisk miljö framhävs genomgående i kapitlen. De utvalda kapitlen (2, 3, 9, 12, 13) visar alla på varför det är väsentligt att utforma en materieförsörjning som ger möjligheter att kunna agera autonomt utan att bli för beroende av externa aktörer. Det kan ses harmonisera med realismens skepsis till internationella institutioner och samarbeten (Gustavsson & Tallberg, 2021). SOU2022:24 framhåller samtidigt hur Sverige måste ha en stabil materieförsörjning för att kunna stå emot internationella säkerhetshot. I kapitel 2 betonas:

”Regeringen skriver att internationella försvarssamarbeten bidrar till att höja det nationella försvarets förmåga och tjänar ett viktigt säkerhetspolitiskt syfte (...) Det finns delar

av materielförsörjningen som kan användas för att nå såväl säkerhets- som näringspolitiska mål” (SOU2022:24 s.45)

Oavsett internationella samarbeten visar citatet att Sveriges strävan till egen vinning och säkerhet ändå bär tydliga spår av realism, där staterna deltar i en ständig kamp om den globala maktbalansen (Gustavsson & Tallberg, 2021).

”Materielförsörjningens är säker då den är utformad på ett sätt som gör att den fungerar trots påfrestningar, påverkan och störningar (robust) och att den fungerar stabilt över tiden även under påfrestning eller störning (uthållig)” (SOU2022:24 s.302)

Citatet visar på att friktioner som behöver hanteras för att upprätthålla materielförsörjningen. Inom ramen för realismen är stark kontroll över materielförsörjningskedjan en del i att kunna vidmakthålla den nationella säkerheten och suveräniteten.

2. Internationella samarbeten och beroenden (Liberalism):

Även om SOU2022:24 tydligt visar vikten av att kunna handla självständigt är den tydlig med att Sverige ofrånkomligen är beroende av internationella samarbeten, särskilt med EU och Nato. Enligt liberalismen är internationella samarbeten mellan demokratier en grund för att säkerställa fred och säkerhet (Gustavsson & Tallberg, 2021). I kapitel 3 belyses exempel på fördelarna.

" Genom deltagande i EUs säkerhets och försvarspolitiska samarbete tar Sverige gemensamt med övriga medlemsstater solidariskt ansvar för Europas säkerhet” (SOU2022:24 s.40)

Citatet harmoniserar med den liberala synen på internationella samarbeten där länder tillsammans skapar förutsättningar för fred och säkerhet. Kapitel 9 går djupare in på EU:s roll och framhåller särskilt att EDF är central för att säkerställa en stabil försörjningskedja av försvarsmateriel och dess betydelse kommer att öka i framtiden:

”De större EU-ländernas drivkraft och engagemang talar, enligt utredningens uppfattning, för att betydelsen av EDF kommer att öka. Därmed kan det på sikt bli allt svårare att agera konkurrenskraftigt på den europeiska försvarsmarknaden utanför fonden” (SOU2022:24 s.192).

Även om citatet visar på EDF-fondens betydelse varnas det samtidigt för att dessa typer av samarbeten kan påverka svenska egenintressen:

"Staten bör eftersträva att EDF har en inriktning som gör den relevant för svensk materielförsörjning likväl som för svenskt näringsliv och svenska forskningsaktörer. Staten bör vidare eftersträva att fonden inte får sådana marknadspåverkande effekter att det försämrar förutsättningarna för svensk materielförsörjning"(SOU2022:24 s.189)

Texten visar på att det är en ständig balansgång mellan den liberala synen där ett förordat beroende av internationella aktörer kombineras med realismens rädsla för att det nationella intresset ska undermineras.

3. Anpassning till normer och identiteter (Konstruktivism):

SOU2022:24 visar hur Sveriges internationella identitet och anpassning till globala normer påverkar materielförsörjningsstrategin. Sverige behöver vara aktiv och engagerad i samarbeten inom EU och Nato för att stärka sin identitet och kunna påverka utformandet av normer och regler (SOU2022:24 kapitel 12-13).

"Sveriges möjligheter till internationella samarbeten är beroende av att Sverige är en attraktiv och pålitlig samarbetspartner"(SOU2022:24 s.321)

Här påvisas konstruktivismens komplexitet i samarbetet mellan stater med olika agendor, intressen, språk och identiteter (Gustavsson & Tallberg, 2021). Behovet av att kunna balansera mellan att anpassa sig till internationella normer och att upprätthålla en nationell säkerhetspolitisk identitet kan skönjas genomgående i texten. Sverige har en identitet av att vara en trovärdig och pålitlig samarbetspartner i en internationell kontext.

"Vid val av samarbeten, samarbetsformat och samarbetspartner bör staten därför alltid beakta påverkan på Sveriges säkerhetspolitiska relationer" (SOU2022:24 s.32)

Citatet visar på balansgången avseende val av samarbetspartner och hur det kan tvinga Sverige att anpassa sina försvarsmaterielsamarbeten utefter andras normer och regler. I stora organisationer som EU och Nato kan dessa värderingar, normer, regler utmanas och ställas på sin spets.

”Regelverket kan missgynna svenska försvarsföretag, eftersom många har ägare utanför EU” (SOU2022:24 s.186)

Detta citat visar på hur EU:s regler och normer kring försvar kan påverka Sveriges strategi. Krav på medlemmarna kan göra att den svenska identiteten och dess nationella prioriteringar måste åsidosättas. Att stå utanför kan på sikt skapa större problem för den nationella försvarsmaterielindustrin vilket betyder att Sverige måste anpassa sig.

4. Flexibilitet och dynamiska förmågor (Dynamiska förmågor):

Flexibilitet och dynamiska förmågor är ett genomgående tema i SOU2022:24. I kapitel 13 betonas hur viktigt det är att Sverige arbetar långsiktigt i kombination med att snabbt kunna anpassa sig till säkerhetspolitiska förändringar.

”Materieförsörjningen är till sin karaktär långsiktig. Förändrade eller nya hot och behov kan dock uppstå snabbt varför det behöver finnas en flexibilitet som möjliggör omplanering och omprioritering”(SOU2022:24 s.306)

Citatet visar på att dynamiska förmågor finns implementerade i strategin. Sverige måste vara flexibel nog att snabbt kunna omstrukturera sin försvarsindustri för att möta nya säkerhetspolitiska hot.

”För att möta en osäker framtid krävs handlingsfrihet som gör det möjligt att anpassa eller ominrikta verksamheten till förändrade förutsättningar och behov”(SOU2022:24 s.301).

Kapitel 12 och 13 trycker på nödvändigheten i att Sverige måste kunna anpassa och omstrukturera sina resurser och utveckla nya strategier för att möta framtida säkerhetsutmaningar. Detta kan även innebära att Sverige tvingas till det inom ramen för internationella samarbeten (SOU2022:24 Kapitel 9). Förmåga till dynamiska förmågor kan ses som avgörande för att Sverige ska kunna upptäcka nya hot, gripa möjligheter och anpassa sin materieförsörjningsstrategi i en föränderlig värld.

5.3. Steg 3: Analysfrågor besvaras

Analysfråga 1: Hur balanserar SOU2022:24 statens säkerhet och suveränitet med behovet av internationella samarbeten?

Realism: SOU2022:24 trycker på Sveriges behov av att säkra den egna suveräniteten och upprätthålla en stark försvarsförmåga, vilket ligger i linje med realistiska synsättet (Gustavsson & Tallberg, 2021). Genom att belysa nationens behov av ett pålitligt och robust system för försvarsmateriel påvisar SOU2022:24 en tydlig strävan efter självförsörjning och att undvika för stort beroende av utländska aktörer, särskilt gällande försörjningskedjor.

”Anskaffning av materiel innebär normalt att staten blir beroende av leverantörer och/eller andra aktörer för att på ett effektivt sätt underhålla, modifiera och i övrigt vidmakthålla materielen” (SOU2022:24 s 243)

Här ställs realismens tvivel mot samarbeten och beroenden inför en utmaning då materielens livscykelperspektiv som helhet ofta kan innebära långa beroendeförhållanden.

Strategin visar dock att Sverige är införstådda med vikten av att kunna balansera detta med internationella samarbeten för att bemöta gemensamma säkerhetshot.

”Det mest uppenbara intresset är att EDF ska ha en inriktning som är relevant för svensk materielförsörjning” (SO2022:24 s.191)

Citatet visar återigen på realismens tankar, där samarbeten med EU såklart är nödvändiga men att de måste vägas mot att det nationella intresset inte undergrävs.

Liberalism: SOU2022:24 poängterar samtidigt att internationella samarbeten är en väsentliga för att kunna säkra materielförsörjningen.

”Utredningen understryker att Sverige inte är, och inte heller kan vara, självförsörjande i materielförsörjningen” Staten bör därför sträva efter att upprätthålla en fungerande internationell försvarsmarknad med import och export” (SOU2022:24 s.262)

Citatet påvisar en liberal tillförsikt i att multilaterala institutioner och organisationer samt att reglerade samarbeten är nödvändiga (Gustavsson & Tallberg, 2021). Dessa ses som betydelse-

sefulla verktyg för att öka interoperabiliteten och ge en robustare försörjningskedja. Genom dessa kan det ömsesidiga beroendet öka och riskerna för konflikter minska. Dock måste det poängteras att det finns en oro att EU:s verktyg EDF kommer att skapa friktioner som på sikt kan öka sårbarheten för både unionen och Sverige.

”Konsolidering är en effekt som eftersträvas av EU, men det finns en risk att den europeiska försvarsmarknaden blir mindre innovativ och konkurrenskraftig om konsolideringen och fokuseringen på inhemsk förmåga blir alltför stor.”(SOU2022:24 s.181)

Citatet visar på att liberalismen kan bygga in en likformig förutsägbarhet med sina samarbeten som i sig skapar en sårbarhet vilket strategin omhändertar med att betona att varje samarbete noggrant måste övervägas hur de gynnar nationens intressen.

Konstruktivism: Konstruktivismens fokus på normer och identiteter präglar strategins syn på internationella samarbeten. Sveriges roll som en historiskt alliansfri och fredsbevarande aktör går att skönja i hur strategin uttrycker sitt samarbete gentemot andra stater och organisationer. Den säkerhetspolitiska identiteten kommer behöva omformas efter Natomedlemskapet och Sveriges mer aktiva roll i EU:s försvarssamarbeten. Strategin måste balanseras mellan interaktion/samarbete och att återta kontroll av den egna säkerheten till externa aktörer.

”Ett samarbete kan få konsekvenserna även i andra relationer än till det land med vilket samarbetet ske”(SOU2022:24 s.265)

Citatet visar på Sveriges anpassning till nya normer i en förändrad säkerhetspolitisk miljö är ett vågspel, där både beroendet av USA och EU:s allt större påverkan i den europeiska säkerhetsordningen spelar in.

Dynamiska förmågor: SOU2022:24 trycker på vikten av statens förmåga till att vara flexibel i avläsningen av händelsekedjor i omvärlden samt reagerar på uppkomna hot och möjligheter.

”Allvarliga störningar i samhället funktionalitet i kombination med kraftigt begränsade försörjningskedjor (...) måste utgå från att tillförsel av materiel kommer att vara starkt begränsad eller helt avbruten” (SOU2022:24 s.52)

Citatet visar på strategins oro för störningar i försörjningskedjan. För att möta det förordar strategin ständig övervakning och analys av förändringar i omvärldsläget (sensing), att fånga uppkomna möjligheter för strategiska samarbeten (seizing), samt omstrukturera och anpassa försvarsmaterielproduktionen i takt med förändringar (reconfiguring) (Teece 2007). Dessa förmågor är väsentliga för att trygga den svenska försvarsindustris konkurrenskraft och effektivitet trots att den globala säkerhetspolitiska spelplanen snabbt förändras.

Sammanfattning fråga 1: Materieförsörjningsstrategin kämpar med att upprätthålla den egna autonomi och suveräniteten inom ramen för realismen mot de liberala fördelarna med internationella samarbeten. Sårbarheten med att institutionella samarbeten kan leda till minskad egen handlingsfrihet kan ständigt skönjas i texten. Samtidigt framhåller strategin att om Sverige inte ser till att vara med i exempelvis EDF och PESCO riskerar landets försvarsindustris export- och utvecklingsförmåga att påverkas negativt. Dessutom ser strategin internationella samarbeten som ett viktigt komplement för att skapa robusta materieförsörjningslinjer genom ömsesidiga beroenden.

Analysfråga 2: Hur omhändertar SOU2022:24 beroendet av externa aktörer samtidigt som den bevarar statens självständighet?

Realism: Det realistiska perspektivet i SOU2022:24 påpekar de risker som följer av att vara alltför beroende av externa aktörer i en alltmer oförutsägbar omvärld. Kriser kan påverka det internationella försörjningsflödet och indirekt även Sverige.

”Svenska försvarsföretag är i stor utsträckning i dag beroende av såväl EU-länder som USA och andra länder för export och för import av insatsvaror och -tjänster”(SOU2022:24 s.182-183).

Citatet påvisar att Sverige ofrånkomligen är beroende av externa aktörer. Strategin understryker behovet av att variera Sveriges försvarsindustriella partners och minska beroendet av utländska leverantörer.

”Valet av medel och metoder inom materieförsörjningen måste göras på ett sätt som innebär att resurser och relationer inte förbrukas på ett sätt som försvårar eller omöjliggör morgondagens försörjning” (SOU2022:24 s.53)

Den realistiska oro som speglas här är att internationella samarbeten inte alltid fungerar som önskat, och att Sverige måste ha kontroll över sin materielförsörjning för att säkerställa sin suveränitet.

Liberalism: Utifrån ett liberalt perspektiv understryker strategin vikten av ett ömsesidigt beroende och samarbete. Genom att vara aktiv i internationella försvarssamarbeten kan Sverige minska riskerna som kommer med en alltför stor självständighet.

”Genom att svenska försvarsföretagen är leverantörer till andra stater, skapas ömsesidiga beroenden. Det ökar sannolikheten att leveranser kommer till stånd och är därför till nytta för svensk försörjningssäkerhet”(SOU2022:24 s.259)

Liberalismen framhåller interdependens som ett sätt att skapa en gemensam säkerhet genom samarbeten. Strategin beskriver också hur samarbete med andra stater och institutioner som Nato och EU kan hjälpa till att dela på kostnaderna och minska riskerna kopplade till ensidigt beroende av vissa aktörer.

Konstruktivism:

”Sveriges möjligheter till internationella samarbeten är beroende av att Sverige är en attraktiv och pålitlig samarbetspartner”(SOU2022:24 s.321)

Citatet visar på vikten av hur Sverige vill uppfattas. Sverige har haft en tidigare roll som tillförlitlig neutral aktör, men genom det ökade samarbetet med EU, Nato och USA har denna identitet förändrats. Konstruktivismens syn på hur identiteter och relationer är socialt konstruerade hjälper till att förklara denna omställning (Gustavsson & Tallberg, 2021). Sverige har successivt anpassat sin säkerhetspolitik till att bli mer beroende av transatlantiska relationer och samtidigt dessutom alltmer inordnat sig under EU:s gemensamma säkerhetsnormer. Dock är det tydligt att staten anser det väsentligt att bevara en viss autonomi genom att stärka den egna försvarsindustrin samt att noga överväga att val av samarbeten korrelerar med den egna identiteten.

Dynamiska förmågor: SOU2022:24 trycker på att Sverige behöver vara förberedda för att störning/ avbrutna försörjningslinjer kan leda till en kamp om resurser:

”Det kommer därför att uppstå en konkurrenssituation om materiel och tjänster när flera länder samtidigt ska säkra sin egen förmåga”. (SOU2022:24 s.53)

Således betonar strategin hur landet måste vara kapabelt att anpassa sig till både möjligheter och hot som uppstår i samband med förändrade globala försörjningskedjor. Det sker redan genom planering i fredstid. Genom att skapa möjligheten till att kunna omstrukturera sin försvarsmaterieförsörjning (reconfiguring) kan Sverige minska riskerna som kommer med att förlita sig på externa leverantörer.

Sammanfattning fråga 2: Materieförsörjningsstrategin synliggör problematiken med beroenden. De måste ses som ett dilemma, Sverige behöver stöd utifrån men samtidigt säkerhetsställa egen suveränitet. Således understryks att de internationella samarbetena såsom EDF, PESCO, Nato, ska gynna det nationella säkerhetsintresset och att de vägval som görs måste var långsiktiga. Det allt större beroendet av EU och USA tas upp samt att det finns en risk för att Sverige kan behöva välja mellan dem i framtiden.

Analysfråga 3: I vilken omfattning omhändertar och anpassas SOU2022:24 efter internationella normer och Sveriges identitet?

Realism: Sveriges strävan till att bevara nationell säkerhet innebär samtidigt att avvikelser från vissa internationella normer kan behöva göras. Strategin visar således på Sveriges realistiska förhållningssätt när det gäller säkerhet, där nationens egenintressen vid behov går före internationell konsensus.

”De svenska företagen kan behöva välja om de ska satsa på partner från och export till EU-marknaden respektive andra länder som USA och Storbritannien, eftersom det kan vara problematiskt att göra både och”(SOU2022:24 s.182-183)

Citatet visar på ett exempel där Sverige måste välja utifrån att inte alltid följa EU:s normer och regler i materielfrågor, utan i vissa fall prioritera sitt försvarssamarbete med USA för att säkra sina kortsiktiga behov.

Liberalism: SOU2022:24 anpassar sig i hög grad till de internationella normerna genom att främja samarbete och öppenhet i utvecklingen av försvarsmateriel. Det är tydligt att Sverige är liberala i sin syn på vikten av internationella samarbeten och att nationen är beroende av

dem i sin nationella materielförsörjning. Därav är det viktigt att följa de gemensamma regler och principer som utvecklats inom EU och andra internationella institutioner. Strategin är samtidigt noga med att betona vikten av mänskliga rättigheter och demokrati vilket påvisar en strävan att följa några av liberalismens grundpelare.

” Att upprätthålla grundläggande värden: demokrati, rättsstat, mänskliga fri- och rättigheter (SOU2022:24 s.61)(...) Valet av samarbeten och samarbetspartner bör beakta påverkan på Sveriges säkerhetspolitiska relationer” (s.320)

Dessa är grundläggande faktorer i den svenska säkerhetspolitiska identiteten och visar sålades på nationens strävan till att vidmakthålla en värdebaserad utrikespolitik som även beaktas i valet av samarbetspartners.

Konstruktivism: Konstruktivismen hjälper till att förklara hur SOU2022:24 påverkas av Sveriges förändrade identitet som Natomedlem. Den tidigare alliansfria identiteten finns i materiellstrategin vilket gör att den är i behov av omarbetning.

”Sverige är inte med i någon försvarsallians och har inte ingått några överenskommelser om försvarsförpliktelser med andra länder men regeringen anger att verksamheten i det militära försvaret ska kunna bedrivas såväl enskilt som tillsammans med andra stater och organisationer.”(SOU2022:24 s.221)

Natomedlemskapet kan precis som medlemskapet i EU, pressa Sverige att följa normer och regler som går emot den egna identiteten. Denna omsvängning är exempel på hur säkerhetspolitiska normer kan förändras över tid, där både nationella och internationella identiteter omformas i takt med att nya säkerhetshot uppstår.

Dynamiska förmågor:

”För att möta en osäker framtid krävs handlingsfrihet som gör det möjligt att anpassa eller ominrikta verksamheten till förändrade förutsättningar och behov.”
(SOU2022:24 s.301)

Citatet visar på att Sveriges materielförsörjningsstrategi i vissa fall behöver ha förmåga att anpassa sig till förändringar i internationella normer och säkerhetshot genom sensing, sezing

och reconfiguring (Teece, 2007). För att möta omvärldsförändringar krävs ett noga övervägande av den egna nationens säkerhetspolitiska identitet och vad staten är beredd att göra.

Sammanfattning fråga 3: Materieförsörjningsstrategin belyser att anpassning kommer behöva göras gentemot internationella normer och regler för att inte hamna utanför eller efter i internationella forsknings-, utvecklings och anskaffningssamarbeten. EU:s processer beskrivs inte helt interoperabla med de svenska, vilket kan skapa friktioner.

Analysfråga 4: Hur väl omhändertar SOU2022:24 statens förmåga att identifiera hot, tillvarata möjligheter och omstrukturera sina resurser för att anpassas till att möta nya säkerhetspolitiska utmaningar enligt Teece's dynamiska förmågor?

Realism: Materieförsörjningsstrategin har identifierat framtida säkerhetshot som en konsekvens av det förändrade globala säkerhetsläget. Den belyser vikten av att upprätthålla en flexibel och robust nationell försvarsförmåga för att avvärja hot från både statliga och icke-statliga aktörer.

”Förändrade eller nya hot och behov kan dock uppstå snabbt varför det behöver finnas en flexibilitet som möjliggör omplanering och omprioritering.”(SOU2022:24 s.306)

I enlighet med det realistiska perspektivet belyses vikten av att Sverige redan i fredstid måste förbereda sin materieförsörjning för olika tänkbara utfall, där nationell suveränitet måste försvaras.

Liberalism: Strategin belyser att framtida säkerhetshot kan bemötas genom internationella samarbeten och kollektivt försvar, vilket harmoniserar med det liberala perspektivet. Strategin beskriver det som en nödvändighet att vara en del av multinationella försvarssamarbeten såsom Nato och EU.

”Genom att svenska försvarsföretagen är leverantörer till andra stater kan de också leda till ömsesidiga beroenden som är till nytta för svensk försörjningssäkerhet”.
(SOU2022:24 s.304)

Dessa försvarssamarbeten kan skydda Sverige mot framtida hot genom att öka det ömsesidiga beroendet för att tillsammans skapa dynamiska förmågor.

Konstruktivism: Genom den konstruktivistiska linsen kan vi konstatera att SOU 2022:24 formulerar en tro på att Sverige, genom att delta i internationella samarbeten, kan behöva omforma sin nationella identitet vilket såldes kräver en dynamisk flexibilitet.

”De säkerhetspolitiska konsekvenserna behöver därför värderas vid val av samarbeten, samarbetsformat och samarbetspartner” (SOU2022:24 s.265).

Citatet visar på att säkerhetspolitiska överväganden behövs i byggandet av nya relationer med tidigare eller nya partners för att stärka den egna säkerheten gentemot nya hot. Strategin belyser att Sveriges identitet som en fredsmässig och alliansfri nation har utvecklats till att redan innan Natomedlemskapet, bli alltmer integrerad i den globala säkerhetspolitiken.

Dynamiska förmågor: Dynamiska förmågor är väsentliga för hur Sverige ska kunna möta framtida säkerhetshot. Beaktande måste göras för oförutsägbara förändringar.

”Strategin kräver också förvaltning för att vid behov uppdateras med hänsyn till förändrade yttre eller inre omständigheter som påverkar förutsättningarna för materielförsörjningen” (SOU2022:24 s.299)

SOU2022:24 framhåller här vikten av kontinuerlig anpassning och flexibilitet i den nationella försvars- och materielförsörjningsplaneringen.

Sammanfattning fråga 4: Analysen visar på att materielförsörjningsstrategin på ett omfångsrikt sätt framhäver vikten av att Sverige nyttjar dynamiska förmågor i utformningen av sin materielförsörjning. Det finns en strävan mot att ständigt vilja förbättra förmågan till att reagera på nya hot och möjligheter (sensing), genomföra nödvändiga åtgärder (seizing) och omforma materielförsörjningsstrategin (reconfiguring) i takt med nya krav och förutsättningar (Teece 2007).

5.4. Steg 4: Sammanfattande diskussion

Realism och statens suveränitet

Spåren av realismen framträder tydligt i strategins strävan av att bevara statens suveränitet och säkerhet. Materielförsörjningsstrategins lösning på detta är att minimera beroendet av externa aktörer i kombination med att säkerställa en robust försörjningskedja av försvarsmate-

riel som är motståndskraftig mot internationella störningar. Det kan ses harmoniserar med realismens skepsis mot överdrivet beroende av internationella samarbeten.

Å ena sidan beskriver därmed strategin aktiva åtgärder gentemot ett amerikanskt beroende. Å andra sidan förordar den samtidigt att köpa färdiga lösningar från just USA för att få ner ledtider, minska utvecklingskostnader och få till ömsesidiga beroenden. Dessa handlingar står i direkt motsättning med varandra och risken finns att Sverige påverkas av framtida vägval inom den amerikanska säkerhetspolitiken vilket kan skapa en sårbarhet. Ur den realistiska synvinkeln så skulle EU:s allt större makt kunna göra att unionen i sig ses som en anarkistisk maktfaktor gentemot USA och Kina. EU:s allt större strävan till mellanstatliga samarbeten inom unionen fokuseras alltmer till dess egen inre marknad för att skapa ett oberoende. På längre sikt kan således Sverige behöva överväga huruvida det externa beroendet ska komma från EU, Nato eller USA då dessa i vissa avseenden inte kan kombineras. Vägvalet mellan aktörer kan också göra det svårare för den svenska försvarsindustrin som i många fall har samarbeten utanför EU och därmed kan minska i konkurrenskraft.

Liberalism och beroendet av samarbeten

Strategin uttrycker behovet av att Sverige måste acceptera ett visst externt beroende av internationella samarbeten för att säkra långsiktig säkerhet och stabilitet. Sveriges liberala syn på internationella samarbeten kan genomgående skönjas i texten. EU:s och Natos roll som väsentliga samarbetspartners för Sverige framhävs, särskilt EU:s försvarsfond EDF som förväntas bli allt viktigare för att säkerställa en hållbar försörjningskedja för försvarsmateriel inom Europa. Samtidigt varnar strategin för att dessa samarbeten kan hota svenska intressen om de inte balanseras noggrant. Å ena sidan förordas liberalismens strävan efter internationella samarbeten, ömsesidiga beroenden och det stora förtroendet för mellanstatliga organisationer/institutioner. Å andra sidan finns en oro för att som nation blir underordnad EU, Nato, USA och intvingade i samarbeten som inte ligger i det svenska intresset.

Konstruktivism och Sveriges internationella identitet

I samband med Sveriges ingående i Nato och det alltmer intensifierade samarbetet inom EU, kan det skönjas att anpassningen till internationella normer kan bli en utmaning för den nationella identiteten. Att bli intvingad i samarbeten kan vara en utmaning för den svenska identiteten som inte alltid kan spegla sig i externa aktörers regler och normer. Konstruktivismens perspektiv på hur säkerhetspolitiken påverkas av identiteter och normer syns tydligt i strate-

gins beskrivning av Sveriges internationella roll. Sverige strävar efter att framstå som en trovärdig och pålitlig partner, men det kan finnas utmaningar i att upprätthålla denna identitet när man samtidigt måste anpassa sig till regler och normer från EU, Nato eller USA. Dessa kan hamna i ett motsattsförhållande till den svenska självbilden. Steget att gå från alliansfri till Natomedlem kommer att påverka landets självbild och kan bli en utmaning som kan påverka den svenska materielförsörjningen. Likt alla större institutionella samarbeten såsom EU och Nato så är det många länder, viljor och intressen som ska samsas runt samma bord vilket kommer skapa friktioner kring regler och normer. Därav kan det på sikt vara mer givande för Sverige att samarbeten intensifieras och skapas tillsammans med de övriga nordiska länderna snarare än med andra aktörer eftersom de nordiska länderna ligger närmare i kultur, språk, identitet och intressen (SOU2022:24 s.259).

Dynamiska förmågor och anpassningsförmågan

I linje med Teece teori om dynamiska förmågor, belyser strategin betydelsen av att vara flexibel och kunna anpassa sig till nya säkerhetspolitiska hot. Genom sensing, seizing och reconfiguring (Teece, 2007) kan Sverige tidigt identifiera säkerhetshot, anpassa sig till förändrade förhållanden och utveckla nya lösningar för att möta framtidens utmaningar. Dynamiska förmågor finns inarbetade i strategin som visar vikten av att tidigt identifiera säkerhetspolitiska svängningar och att skapa en redundant, uthållig och anpassningsbar försörjningskedja av försvarsmateriel. Konflikten i Ukraina har blivit en påminnelse om vikten av en långsiktig och flexibel planering. Problemet är att strategin inte har hunnit implementera dynamiska förmågor fullt ut, vilket har satt strategin under press när säkerhetsläget i Europa förändrades snabbt.

5.5. Sammanfattande slutsatser

Syftet med föreliggande studie var att *undersöka hur Sveriges materielförsörjningsstrategi, SOU 2022:24, omhändertar de säkerhetspolitiska utmaningarna som uppstått efter Ukrainakriget, Sveriges Natomedlemskap och det ökade beroendet av externa aktörer.* Genom att applicera idealtyper av de teoretiska perspektiven realism, liberalism, konstruktivism och dynamiska förmågor har studien försökt besvara studiens centrala frågeställning *hur väl SOU2022:24 omhändertar och reflekterar dessa utmaningar.*

Materielförsörjningsstrategin omhändertar flera av dessa utmaningar genom att visa en vilja till att minska beroendet gentemot externa aktörer och en strävan till att skapa en robust försörjningskedja för försvarsmateriel. Dock kommer tiden till införandet av åtgärder för att

möta utmaningarna vara vägvisande för om de kan omhändertas effektivt. Sammantaget visar SOU2022:24 på de komplexa utmaningar som Sverige står inför. Det finns en tydlig kamp mellan realismen och liberalismen där den ena kan underminera den andra vilket således kräver en balans mellan dem. I en orolig omvärld blir realismens nationella suveränitet och egenintressen framträdande. Ur det realistiska perspektivet går det också att se det som att Sverige blivit en aktör i det som utvecklats till ett säkerhetsdilemma, där Ryssland och väst kapprustar på bekostnad av varandras säkerhet (Gustavsson & Tallberg, 2021 s.70-71).

Samtidigt, ur det liberala perspektivet, kan Sveriges alltmer ökade samarbetsintegration med EU, Nato och USA ses som en nödvändighet för att säkra långsiktig säkerhet och stabilitet. Men om realismens nationella intressen och liberalismens internationella samarbeten inte balanseras och omhändertas finns en risk att Sverige kan förlora sin nationella suveränitet och möjligheten att handla självständigt i framtida säkerhetspolitiska krissituationer. Detta särskilt vid ett för stort beroendet till EU, Nato och USA.

Konstruktivismen visar på utmaningar, där den nationella identiteten utmanats som en följd av Natomedlemskapet. Allt större anpassningskrav till internationella normer och samarbeten väntar i framtiden. Det skulle kunna ge en identitetskris som på sikt kan undergräva nationens förmåga till att formulera en enad säkerhetspolitik. Sverige måste finna en balans i sina tidigare värderingar (alliansfri) och sina nya förbindelser för att framstå pålitlig och tillförlitlig på den internationella scenen.

De dynamiska förmågornas anpassningsförmåga till förändringar är ett genomgående tema i strategin, problemet är att de inte hunnit byggas upp än. Med den nya världsordningen som uppstått efter Ukrainakriget och Sveriges nya roll som Natomedlem, har materielförsörjningsstrategin ställts mot verklighetens krav. Både Sverige och dess försvarsindustrier behöver sannolikt anpassa sig till en alltmer krävande och konkurrensutsatt kamp om resurser. Det vi ser idag är en fredsmässigt uppbyggd försvarsindustri som inte är organiserad för den rådande resurskapplöpningen. Sverige var och är fortfarande i en uppbyggnadsfas där decennier av vidmakthållande av befintlig materiel ska övergå till nyanskaffningar och omsättningar och tillväxt.

Sammanfattningsvis kommer en ny Materielförsörjningsstrategi behöva utarbetas. SOU 2022:24 omhändertar många av de säkerhetspolitiska utmaningarna på ett utförligt sätt, dock måste en framtida utformning av strategin på ett tydligare sätt integrera Natomedlemskapets betydelse och påverkan, dynamiska förmågor samt vara införstådd om riskerna med en förlo-rad suveränitet.

6. Avslutande reflektion

Teoretisk och metodologisk reflektion

Metoden och de valda teorierna har tillsammans på ett omfångsrikt sätt gett en möjlighet till en djupare förståelse av materielförsörjningsstrategin. De har gett en allomfattande säkerhetspolitisk översiktsbild av materielförsörjningsstrategins kort- och långsiktiga utmaningar. I grunden för studien låg dock författarens vilja att belysa dolda maktförhållanden och Sveriges ökade beroende av den amerikanska försvarsindustrin. Här hade en kvalitativ textanalys med stöd av kritisk diskursanalys kunnat ge andra intressanta infallsvinklar (Bergström & Boréus, 2018 s.373-374). Med hjälp av teoretiska perspektiv från marxism och Frankfurtskolans kritiska teori hade möjligen dolda maktstrukturer och hur det kapitalistiska systemet frambringar beroenden mellan stater kunnat undersökas. Tillsammans hade de kunnat analysera språket i materielförsörjningsstrategin för att frambringa hur dolda makt- och kapitalistiska strukturer kan inverka på beroendeförhållandena mellan Sverige och USA. Studien hade förhoppningsvis kunnat ge en ökad förståelse om hur kapitalistiska och ideologiska maktstrukturer skapar en global obalans som enbart gynnar vissa aktörer. Det hade gett mer djupgående insikter för hur politiska, ekonomiska och ideologiska intressen influerat materielförsörjningsstrategin.

Författaren har sökt vara medvetet reflexiv i denna studie. För att bibehålla denne medvetenhet genom studien har denne förhållit sig till "Lynchs" (2000) (ref Bryman 2018 s.471) tre beskrivande underbetydelser om vad metodologisk reflexivitet innebär. *Filosofisk självreflektion, metodologisk självmedvetenhet och metodologisk självkritik*. Den filosofiska självmedvetenheten har för författaren inneburit att jobba kritiskt granskande gentemot sina egna åsikter och antaganden. Den metodologiska självmedvetenheten innebär hur och på vilket sätt texten och författaren relaterar till varandra. Författaren har genom studien haft förståelse och medvetenhet för att förförståelsen kan skapa en bias. Då författaren tidigare studerat ett likande ämne finns också ett reflekterande över att detta kan påverka vägval i studien. Genom att kontinuerligt kritiskt granska den egen förförståelse blir författaren också medveten om denna och har valt att nyttja den som stöd i den vetenskapliga processen. Genomgående har författaren arbetat utifrån att nyttja förförståelsen för att klä på analysprocessen men samtidigt också kritiskt granskat den för att den inte ska få för stor inverkan på processen. Under studien har också författarens förförståelse utvecklats varefter denne lärt sig mer om det samhällsfenomen

som studerats vilket också kunnat ge bättre förutsättningar för validiteten (Boréus & Bergström 2012).

Genom att kontinuerligt söka vara tydlig i forskningsprocessen, de metodologiska valen samt föra en diskussion kring dess begränsningar har författaren strävat efter att ge studien transparens. Det empiriska underlaget har analyserats utifrån flera olika teoretiska perspektiv vilket ökat den kontextuella förståelsen för de citat som valts ut. Således är författarens förhoppning att denna metodologiska eftertänksamhet bidragit till nödvändig metodologisk självkritik genom studieprocessen.

Resultat i relation till tidigare forskning

Studien har visat på att materielförsörjningsstrategin omhändertagit flera av de nya säkerhetspolitiska utmaningar som framkommit efter dess utgivning vilket också var forskningsfrågan. Slutsatser i studien visar på strategins sökande efter balans mellan realismens nationella resiliens och liberalismens internationella samarbeten, vilket kan ses skapa ett dilemma. Valda teorier inom IR, realismen, liberalismen, konstruktivismen har tydligt kunnat skönjas i texten. Likt Bjereld et al., (2015) eftersträvar föreliggande studie nyttja dessa IR-teorier som ett illustrativ raster över de fenomen som söker förklaras i materielförsörjningsstrategin. Utifrån studiens resultat så väljer författaren precis som Choi (2015) att se att dessa teorier kompletterar varandra snarare än att de konkurrerar. Tillsammans skapar de en förklarande helhetsbild på vad som påverkat framtagandet av materielförsörjningsstrategin och hur den kan tolkas. Samtidigt visar studien en återgång mot en mer återhållsam syn på samarbeten vilket korrelera med Gyllensporres (2016) beskrivning av att stater tenderar till att agera i egenintresse vid säkerhetspolitisk oro. Sveriges utmaningar som småstat illustreras i studien genom oron att tvingas in i samarbeten som styrs av större aktörer samt rädslan att hamna utanför om man inte går med. Identiteten och självbilden kan enligt den konstruktivistiska synen hamna i konflikt med nödvändigheten för att skapa fred och säkerhet. Det kan ses korrelera med Michalski et al., (2024) som belyser den svenska Natoprocessens komplexitet och nationella identitetskris mellan att bli medlem eller förbli alliansfri. Det kan också ses harmonisera med Knudsen (2022) som belyser småstatens navigerande i en alltmer polariserad värld där valen att stå utanför blir allt färre.

Teorin om de dynamiska förmågorna har visat sig tydligt genomgående omhändertagna i strategin. Studien visar på vikten av att inneha dessa. Det är också i linje med Aries et al., (2024) och Tzeremes (2023) som i sina studier framhåller vikten av en materielförsörjning och för-

svarsindustri som kan anpassa sig till snabbt föränderliga förutsättningar och skapa långsiktig konkurrenskraft i en osäker omvärldsmiljö. Sannolikt finns en inbyggd rädsla att välja EU:s samarbeten före USA för att den nationella säkerheten kan påverkas. Samtidigt är det precis det som krävs om Europa ska stå på egna ben vilket också både Heisbourg (2024) och Rhodes (2024) trycker på.

Inomvetenskapligt kan studien bidra till en utökad förståelse för hur nationella försvarsstrategier påverkas av snabba och oväntade globala säkerhetsutmaningar. Hur teoretiska idéer praktiskt reflekteras och överförs i politiska beslut kan vara intressant. Studien kan uppmuntra till vidare studier om hur säkerhetspolitik och försörjningsstrategier sammanlänkas. Utomvetenskapligt kan studien ge viktiga insikter om hur svenska strategier i framtiden kan anpassas för att omhänderta nya säkerhetspolitiska utmaningar samt hur de kan balansera beroendet av internationella samarbeten med nationellt egenintresse.

Förslag på vidare forskning

Utifrån ett svenskt perspektiv skulle en jämförande studie i förhållande till andra nordiska ländernas materielförsörjningsstrategier vara intressant att studera. Denna skulle då snarare genomföras som en kvantitativ studie.

Natomedlemskapets långsiktiga konsekvenser för materielförsörjning är en annan studie som behöver göras. Den svenska Materielförsörjningsstrategin och framtida tillväxten behöver sättas i kontrast till vad det svenska medlemskapet faktiskt innebär på lång sikt.

Referenser

- Andersson, B. (Nr 1 2023). Försörjningssäkerhet kräver val redan i fredstid. *Artilleri och luftvärn*, ss. 18-20.
- Aries, H., Giegerich, B., & Lawrenson, T. (2023). The Guns of Europe: Defence-industrial Challenges in a Time of War. *Survival*, 65:3 , 7-24.
- Ashford, E. I. (den 23 Maj 2023). Does America Still Need Europe? . *Foregin Affairs*.
- Bergmann, M., & Besch, S. (den 7 Mars 2023). Why European Defense still depends on America. *Foregin affairs*.
- Bergström, G., & Boréus, K. (2012). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Biscop, S. (2024). European Defence: No Zeitenwende Yet. *Defence and Peace Economics* 35:4, 516-520.
- Bjereld, U., Ann-Marie, E., & Lilja, C. (2105). *Internationella relationer- Perspektiv på konflikt och samarbeten i världspolitiken*. Stockholm: Liber.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder (3 uppl)*. Malmö: Liber.
- Choi, J. Y. (2015). Rationality, norms and identity in international. *International politics (Hague, Netherlands), 2015-01, Vol.52 (1)*, p.110-127.
- Cook, C. (den 27 Mars 2023). Friends Over Factories Why Ukraine's alliances are worth more than Russia's industries. . *Foregin Affairs*.
- Eisenhardt, K., & Martin, J. A. (2000). Dynamic Capabilities: What Are They? . *Strategic Management Journal*, 2000:21(10), 1105-1121.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan- Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Wolters Kluwer Sverige AB.
- Försvarsdepartementet. (2022). *SOU 2022:24 Materieförsörjningsstrategi- För vår gemensamma säkerhet* . Stockholm: Elanders Sverige AB.
- Gustavsson, J., & Tallberg, J. (2021). *Internationella relationer*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Gyllensporre, D. (2016). Den vetenskapliga analysen av svensk säkerhetspolitik. Dags för vitalisering och realism? *Statsvetenskaplig tidskrift Vol.118 (4)*, 471.
- Heisbourg, F. (2024). Planning for a Post-American Europe. *Survival* 66:3, 7-20.
- Håkansson, C. (2021). The European Commission's new role in EU security and defence cooperation: the case of the European Defence Fund. *European Security*, 589-608.

- Justesen, L., & Mik-Meyer, N. (2011). *Kvalitativa metoder- Från vetenskapsteori till praktik*. Lund: Studentlitteratur AB.
- L. Knutsen, T. (2022). Overraskelser kommer sjelden alene. Om misforståelser, myter og invasjonen av Ukraina. *Internasjonal politikk, 2022-11, Vol.80 (4)*, 412–430.
- Michalski, A., Brommesson, D., & Ekengren, A.-M. (2024). Small states and the dilemma of geopolitics: role change in Finland and Sweden. *International affairs Vol.100 (1)*, p.139-157; *Oxford University Press*, 139-157.
- Morgenthau, H. J. (2006). *Politics Among Nations*. New York. New York: McGraw-hill.
- Rhodes, B. (2024). Europe Without America. *Survival 66:2*, 7-18.
- Teece, D. (2007). Explicating dynamic capabilities: the nature and microfoundations of (sustainable) enterprise performance. *Strategic microfoundations of (sustainable) enterprise performance*, Vol. 28 No. 13, 1319-1350.
- Tzeremes, P. (2023). European Defence Industries' Sales Performance: A Benefit-Of-The-Doubt Based Comparative Analysis. *Defence and peace economics VOL. 35, NO. 4*, 404–414.
- Westberg, J. (2023). *Svenska säkerhetsstrategier- Från neutralitetspolitik till ansökan om Natomedlemskap*. Lund: Studentlitteratur AB.